

IRODALOM

Erdészeti kísérletek. XXXVII. évf. 1935. 3—4. sz.

Feltűnően gazdag és változatos tartalommal jelent meg a magyar erdészettudományi kutatások legújabb füzeté, amellyel — úgy véljük — kevés hasonló irányú külföldi szaklap veheti fel a versenyt.

Krippel Móric „Tanulmány a tompaélú gerendákról“ c. munkája az illusztris szerzőtől megszokott precizitással ad a gyakorlat által is jól használható felvilágosításokat, dr. *Kovács* Ernő érdekes cikke: „Adalékok az akác fatömegtáblákhoz“ pedig *Fekete* Zoltán nemrég megjelent könyvét egészíti további adatokkal.

Dr. *Pallay* Nándor a néhai vitéz dr. *Török* Bélával együtt végzett és ugyancsak kiváló gyakorlati értékű vizsgálatok eredményeinek a folytatását közli az „Erdőhasználati időtanulmányok“ cím alatt, míg dr. *Worschitz* Frigyes kutatásai („A fa micelláris anyagismerettani vázlata“) a röntgendiagnosztikának az anyagvizsgálat keretein belül való érvényesüléséről szólnak.

A talajtéérképezés nagyon időszerű kérdéseivel két tanulmány is foglalkozik: *Ijjász* Ervin „A királyhalmi m. kir. erdőőri és vadőri szakiskola tanulmányi erdőgazdaságának tenyészteti tényezői“ cím alatt egy felette érdekes példát hoz gondosan kidolgozott térképpel, dr. *Fehér* Dániel pedig az általános kereteket adja meg a problémához „A talajtéérképezés célja és jelentősége az erdőgazdaságban“ c. dolgozatában. Dr. *Fehér* tollából még egy másik rövidebb cikket is hoz a vaskos füzet („Adatok az európai földrajzi erdőhatár vidékének klimatológiai viszonyaihoz“), amelyben északeurópai kutatóútján gyűjtött adatait közli. Bezárja a sort *Roth* Gyulának „A gödöllői József főherceg arboretum“ról írt és számos szép fényképpel illusztrált ismertetése, valamint egy német cserediák magyar tárgyú szigorlati dolgozata. (*Tränkner* H.: Az akác elterjedése Csonka-Magyarország területén.)

A nagyon tartalmas és magas színvonalú füzet patinás tudományos folyóiratunknak mindenképpen méltó reprezentánsa.

Wilhelm von Laer: Fatömegtáblák. (Massenberechnungstafeln für Holzvorratsaufnahmen.) Verlagsbuchhandlung Paul Parey, Berlin, 5.80 R. M.

A fatömegszámítások lényeges egyszerűsítésére és megkönnyítésére szolgálnak az ebben a könyvben közölt alakmagasság-, körlap- és fatömegszorzási táblák.

Az erdőrendezésnél, erdők értékének kiszámításánál és a tővön való eladásnál ezek segítségével gyorsan és biztosan megállapítható átlalóval való részletes felvétel alapján valamely állomány fakészlete. A fatömegszámításnál nincs szükség hosszadalmas és időtrábló szorzásra, mert az egész tömörméterre kikerekített adat egy rövid és átnézetes tömegszorzási táblából közvetlenül kiolvasható.

Ha a termelési apadékot figyelembe kell venni, akkor rögtön a megfelelően csökkentett alakmagasságokkal dolgozunk s így újabb számítást elkerülhetünk.

A tömegszorzási tábla feleslegessé teszi a fatömegszámításoknál a hosszadalmas segéd táblákat és számológépeket.

Akkor is alkalmazható, ha az átlalóval való felvétel nem 4 cm-es kikerekítéssel történt, vagy ha a 10 százalékostól eltérő más termelési apadékot kell levonásba hozni.

Fontos a fakészletfelvételeknél és az erdőrendezésnél az is, hogy az alakmagasság-táblák minden korosztályra használhatók legyenek, továbbá, hogy a tömegszámításnál könnyűszerrel minden állományra nézve a körlapösszegek is megállapíthatók legyenek s végül, hogy egy egyszerű alakszámtábla segítségével meghatározható legyen a számítás alapjául szolgáló alakszám.

F. M.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE

ALLGEMEINE FORST- UND JAGD-ZEITUNG. (1936. V.)

Künanz: A fakészlet kimutatása egykorú vágásos szálerdőben. (Der Vorratsnachweis im schlagweisen gleichalterigen Hochwald.) 165—168. old.

A fakészlet időnkénti részletes felvételét a *Biolley* által kialakított és ma már általánosan ismert erdőgazdasági eljárás a *méthode du contról* jellegének, sőt hovatovább előjogának tartják, pedig a pontos állományfelvétel az egyéb gazdasági rendszereknek is éppen olyan nélkülözhetetlen és fontos tényezője, mint *Biolley* munkájának.

Hogy a vágásos szálerdő-gazdaságban nagyobbbrészt még ma is a fatermési táblák alapján való becslés, illetőleg számítás a szokásos, az ennek a gazdálkodási módnak a sajátosságából folyik, amely bizonyos területen többé-kevésbé egyöntetű, rendesen egykorú és többnyire elegyetlen állományokat nevel.

Azt se lehet tagadni, hogy a fatermési táblák nem adtak igen sok esetben nagyon jó eredményeket, különösen ott, ahol a helyi viszonyoknak alapos mérlegelése alapján készültek.

Ez azonban távol sem jelenti azt, hogy ha részletekbemenően és választékonként akarjuk értékelni a gazdálkodás változó eredményeit, *Biolley*-éihez hasonló felvételeket ne készítsünk. Ezek a munkálatok függvényei a felvétel pontosságának és az alapul vett osztályozásnak.

A szerző a gyakorlatból egy igen érdekes példán mutatja be, hogy milyen eltérő képet kapunk egy erdő vágásra kerülő választékairól, tehát a várható jövedelemről, aszerint, hogy a faanyag-kimutatást egyszerűen csak a korosztály-táblázatok alapján készítjük-e, avagy számbavesszük a korosztályok által elfoglalt területen belül a termőhelyi minőségeket is és végül, hogy az átmérő szerint vett vastagsági fokokra is kiterjed-e a figyelmünk.

Részletesebben nem foglalkozhatunk a felette érdekes témával, mert hiszen a tanulmányt éppen az idézett példa világítja meg legjobban, ami viszont csak úgy lenne hasznosítható, ha azt teljes egészében leközlhetnők. De azoknak a kartársainknak, akik a mai többtermelésre igyekvő időben nem sajnálják a fáradságot, hogy a gondjukra bízott erdőgazdaság várható eredményeiről precíz felvilágosítást kapjanak, melegen ajánljuk a *Künanz* által igen célszerűen összeállított fatömeg-felvételi táblázatok tanulmányozását.

*

Walchner: A csapadék víztárolásáról. (Was hat die Württ. Forstverwaltung zur Aufhöhung der Niederwasser beigetragen?)
168—170. old.

A württembergi Bebenhausen állami erdőgondnokságban kivitelezett igen érdekes kísérletekről számol be.

Az ottani kedvezőtlen terepviszonyok mellett, a kopárosodásra hajlamos meredek hegyoldalakon állandó és komoly veszélyt jelentenek a nyári zivatarok. Ezek nemcsak a talaj termőrétegéből mossák ki nagy mennyiségben a finom földet; a lezúduló víz-tömegek érzékeny károkat okoznak a töltésekben és bevágásokban, sőt nem egyszer nagyobb árvizeket is idéztek elő. Az erdőterületnek állandó veszélyeztetése és az okozott érzékeny károk indították a hivatalos erdészeti köröket annak a kipróbálására, hogy vajjon a meredek lejtőn, a rétegvonalak mentén vízszintesen fektetett vízgyűjtő árkok segítségével milyen mértékben lehetne a harcot felvenni az elemekkel.

A kísérlet eredményeiről a württembergi állami erdőigazgatóság hivatalos közleménye számol be, amely szerint az alkalmazott eljárás minden tekintetben kielégítő volt. Az árkok nemcsak a

finom-föld lemosását akadályozták meg, hanem a víznek a száraz hegyoldalakon való tárolása hosszú időn át jótékony nedvességet juttatott az erdőnek és meglassudván a lefolyó víz sebessége, az erdőgazdaság műtárgyai sem károsodtak és nem lépett fel árvíz-veszély.

A kedvező eredmények alapján hasonló védekezési eljárás rendeltetett el az egyéb veszélyeztetett helyeken is, aminek nemcsak gazdasági szempontból van messze kiható jelentősége, hanem — munkaalkalom nyújtása révén — mint szociális intézkedés is nagyra értékelendő.

SCHWEIZERISCHE ZEITSCHRIFT FÜR FORSTWESEN. 5. szám.

Meyer: Régi ipartelepek hatása az erdőre. (Vom Einfluss alter Industrie auf den Wald.) 145—152. oldal.

A kultúrának olyan magas fokán álló országban, mint Svájcban, arra is lehetőség nyílik, hogy az állományok történetét a gazdasági élet kifejlődésével kapcsolatban századokig visszafelé menően okmányokkal igazolhassák.

Mint főként ipari államban, természetes, hogy az ipartelepek működése volt a legmélyebbre nyúló hatás a községek közelében fekvő erdőségekre.

Különösen a híres svájci üvegipar vette igénybe a régebbi időben az erdők faanyagát. Annyira, hogy az első törvényes erdőrendtartás életre hívását a túlzott mértékű fogyasztás tette szükségessé.

S ha a szerző a fapiac mai depressziója mellett némi melankóliával idézi is a régmúlt szép időket, amikor a fáért arannyal fizettek, még sem tartja kíváncsnak, természetesen, hogy a patriarkális gazdálkodás kora újból visszatérjen. A nagy kereslet idejében csak a minél nagyobb tömegtermelés volt a fontos, a kőszén betörésével és a vegyi ipar fejlődésével megszűnt az erdőnek sok primitív igénybevétele (pl. a hamuszír előállítása céljából); az igények fejlődésével a faanyag minőségének fokozása iránti kíváncsalomban találja meg az erdőgazdaság az elvesztett fogyasztóterületekért a kárpótlást.

A gazdaság-történeti anyag, az okmányok nagy száma, amit a szerző a svájci erdő kifejlődésének megvilágítására felsorol, nagyon érdekes és kétségszövegbevonhatatlanul igazolja, hogy a régi, rendszertelenül szálalt és használt állományoknak *nemcsak gazdasági képét, de összetételét is lényegesen megváltoztatta a nagy ipartelepek közelsége.*

A polgárság csekély házi szükségletét kielégítő középerdő helyett, amely egyformán szolgáltatva hosszú időn keresztül az épület- és tűzifát, a fokozódó ipari igénybevétele a tarvágással kapcsolatosan az egykorú szálerdőt hozta magával, amelyből azonban

a dolog természetéből következően kiszorultak a kevésbé küzdőképes fajok és elegyetlen bükkösök és lúcosok állottak elő.

És így a modern erdőgazdaságra hárul ismét a feladat, hogy a fogyasztás megváltozott irányához igazodva újból elegyes erdőt teremtsen, *fokozódó minőségbeli javítással*, a differenciáltabb igények kielégítésére.

WIENER ALLGEMEINE FORST- UND JAGD-ZEITUNG. 1—12. szám.

Köck: Küzdelem az erdő gomba-károsítói ellen. (Der Kampf gegen Pilzkrankheiten im Forst.) 2—3. oldal.

A gyakorlati erdőgazdaság általában nem sokat törődik a fák gomba-betegségeivel s ha ezek hatásukban távolról sem olyan veszedelmesek, mint a rovar-károsítások, még sem szabad teljes közömbösséggel elmenni mellettük.

A védekezés ellenük nem könnyű dolog és — bizonyos eseteket (pl. az erdei fenyő tűhullása) kivéve, amikor aránylag kis helyen (esemetekertekben) technikai eljárások is segítségül vehetők — egyedül célra vezetőknek csak a baj *megelőzése* mutatkozik.

Tapasztalatból tudjuk, hogy a fertőzés egyrésze *sebhelyeken* át történik; ez kötelességünké teszi, hogy minden erdő-ápolási, gyérítési munkánál a legnagyobb elővigyázatossággal járjunk el.

A gombák másik része, csak a fák bizonyos mértékű *gyengébb egészségi állapota* mellett tud fellépni (Schwächeparasiten).

Ezek ellen csak a helyes erdőművelési eljárás, az alkalmas faj kiválasztása, a talaj termőerejének épségben tartása, stb. jelenti az eredményes védelmet.

Ezenfelül természetesen kötelessége minden gondos erdőgazdának, hogy a megtámadott törzseket mielőbb eltávolítsa az állományokból és ezáltal a további fertőzésnek elejét vegye.

Nem szabad elfelejtenünk azt sem, hogy a gombák által okozott megbetegedés legtöbbször *csak a bajnak előrehaladott állapotában ismerhető fel* és így kétszeresen indokolt, hogy gazdasági tevékenységünkben érvényre juttassuk mindazokat a megfontolásokat, amelyek az erdő életének egészségét biztosítják és a káros behatások ellen is a legerősebb támaszt nyújtják.

Buchholz: Szovjet-Oroszország vadgazdasága. (Die Jagdwirtschaft der UdSSR.) 7—8. és 11—12. oldal.

Az óriási orosz birodalomban még ma is kb. 6 millió ember él tisztán a vadászatból. Ez magyarázza meg, hogy egészen más szemmel kell néznünk azt a vadászatot, ami ezeken a kereteken belül folyik.

Az orosz külkereskedelmi forgalomnak igen számottevő része a nemes prémek kivitele, amely az összes exportnak kb. 8%-át teszi, átlagosan 50 millió rubel értékben. Természetes tehát, hogy

a vadászat és vadgazdaság tárgyát is elsősorban a prémet adó vad képezi.

A tulajdonképpeni hasznos vad (szarvas, őz, nyúl) egészen alárendelt jelentőségű a statisztikában, számra nézve első helyen a szibériai mókus áll, melyből *Solowjew* adatai szerint már a békevilágban is 16 millió drb. került évenként terítékre.

A nyulat (amely alatt elsősorban a havasi nyulat kell érteni) nem a húsaért vadásszák — ezt sok helyen a vaddisznóval együtt „tisztátalan“-nak tartják — hanem a prémjéért, amelyből évente ugyancsak óriási mennyiség jut a piacra.

A farkas gereznájának nem sok értéke van, noha abból is évi 70.000 drb. a kínálat, annál inkább a kék és ezüst rókaé és cobolyé, amelyek változatlanul uralkodó helyet foglalnak el a leipzig-i börzén. Annyira, hogy még a kimeríthetetlen Oroszország sem bírja el az évi 150 ezer drb ezüst róka elejtését és újabban törvényes intézkedésekkel kellett szabályozni ennek az értékes prémvadnak a fenntartását.

Érdekes jelenség, hogy a biológiai tényezőkön kívül, amelyek egy-egy vadfajnak az elszaporodását, vagy nagyobb mérvű pusztulását (erdő égések, ragályok) befolyásolják, gazdasági okok is nagyban hozzájárulnak a terítékre kerülő vad mennyiségének kialakításához.

Bebizonyított tény pl, hogy a rossz gabonatermés éveiben a szörmepiacon mindig fokozottabb kínálat mutatkozik, jeléül annak, hogy a lakosság — megélhetését biztosítandó — kénytelen volt erősebb mértékben a vadászat jövedelmét igénybe venni.

Ott, ahol a vadászat egyedüli létalapja a lakosságnak, oktalan vadpusztítástól nem kell tartani, a veszedelem inkább csak az alkalmi vadászok kapzsiságában rejlik, amely még a megszámlálhatatlan tömegű vízivad számában is erős csökkenést okozott, nem is annyira az évi 100 millió vadlibának és kacsának az elejtésével, mint inkább a fészkek könyörtelen kirabolásával.

A háború előtti Oroszország kizárólag nyers prémet exportált, ma a Szovjet a belterjes gazdálkodást ezen a téren is keresztül akarja vinni, s nemcsak nagy arányú prémfeldolgozó ipartelegeket állított fel, hanem arról is gondoskodik, hogy erdészeti főiskolai oktatás keretében a prémes vad ápolása és a nemes prém kezelése, mint fontos tantárgyak szolgálják messzemenő gazdaságpolitikai céljait.

Az állam a természetes prémhozammal sem elégszik meg, hanem részint nagy kiterjedésű vadászterületek tilalmazásával és azokon tenyészállatok kibocsátásával, részben pedig róka-, nyest- és coboly-farmok felállításával kívánja a többtermelést szolgálni.

Nyugat-Európa vadászskultúrája is egyre jobban tért hódít Oroszországban, ahol is az intéző körök vadásztársaságok meg-

szervezésével, a vadászat állami felügyeletével és irányításával, valamint a vagyonos külföldi vadászok részére vadászjegyek kibocsátásával igyekeznek az ország vadállományából jelentős nemzetgazdasági értéket kovácsolni.

Kennel: Varázsvessző és erdőgazdaság. (Wünschelrute und Waldwirtschaft.) 43—44. oldal.

A német szaksajtó mezején dúló harcot ismerteti, elsősorban Müller munkája alapján, melyről részletesen lapunk mulkori számában számoltunk be.

Ha messzemenő óvatosságot is ajánl, a következtetések levonásánál nem tartja kizártnak, hogy idővel sok, ma még tisztázatlan körülményre derül világosság a „varázsvesszős“ teória alapján.

Pozitív eredményhez természetesen csak szigorú tárgyilagossággal végrehajtott és újból és újból ismételt kísérletek alapján lehet jutni. Ezért illeti elismerés *Fabriciust* (München), aki, mint a bajor erdészeti kísérleti állomás igazgatója, ennek a kérdésnek a tisztázását is programjába vette.

A kiválasztott kísérleti területet két varázsvesszővel járó szakemberrel egymástól függetlenül bajáratva, az általuk „besugárzotttnak“ jelzett helyeket megjelölte és utána az egész területet a leg gondosabban elültettette lomb- és tűlevelű csemekékkel. És bár a két varázsvessző nem egyformán mutatta a föld-sugarak jelenlétét, tehát már a kiindulási alap sem tekinthető teljesen megbízhatónak, az erdeifenyő-csemeték növekvése, pl. határozottan gyengébb volt azokon a helyeken, amelyeket mind a két varázsvesszővel járó sugárzotttnak minősített.

Fel kell tehát tételeznünk, hogy amennyiben a technika fejlődése a titokzatos föld-sugarak megállapítására finoman dolgozó műszert ad a kezünkbe, további perdöntő eredményekhez juthatunk.

